

13. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка: учеб. пособ. для ин-тов и фак-тов иностр. яз. / В.И. Заботкина. – М.: Высшая школа, 1989. – 126 с.
14. Леонтьев А.А. Психолінгвістическіе особенности языка СМИ [Текст] / А.А. Леонтьев // Язык средств массовой информации. Учебное пособие для вузов - М.: Академический проект; Альма Матер, 2008. – С. 168.
15. Лотман Ю. М., Успенский Б. А. «Изгой» и «изгойничество» как социально – психологическая позиция в русской культуре преимущественно допетровского периода: («Свое» и «чужое» в истории русской культуры) // Труды по знаковым системам. Вып. XV. Тарту, 1982.
16. Мокшанцев Р.И. <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/72221> [Электронный ресурс] «Импринтинг». Психология рекламы». 2001.
17. Попова Е.С. Структура манипулятивного воздействия в рекламном тексте. Известия Уральского государственного университета. – Екатеринбург, 2002. – № 24. – С. 276 – 288.
18. Телия В.Н. Вторичная номинация и ее виды. // Языковая номинация. Виды наименований. – М., 1977. – С. 129 – 221.
19. Шеркович К. Реклама и психология // Проблемы теории и практики управления. – М., 2003. – № 3.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Наталія Молодча – старший викладач англійської мови Харківського гуманітарного університету “Народна Українська академія”.

Наукові інтереси: функціональний і психолінгвістичний ракурси дослідження семантичних оказіоналізмів.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТІВ МИСТЕЦТВО І КІТЧ У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ В ПРОЦЕСІ МЕТАФОРІЗАЦІЇ

Любов НАГНИБІДА (Хмельницький, Україна)

У статті розглянуто метафори у мистецтвознавчому дискурсі, які беруть участь у концептуальному відображенні реалій і тенденцій сучасного світу через мову мистецтва та виявлено основні подібні й відмінні риси між концептами «мистецтво» і «кітч» завдяки їх реалізації у метафорах.

The article dwells upon the metaphors in art discourse as the means of conceptual realization of the modern art tendencies in the language of art. It also stresses upon the differences and similarities between the concepts “art” and “kitsch” realized in discourse via metaphors.

Із розвитком сучасних лінгвістичних напрямків, зокрема когнітивної лінгвістики, провадиться дослідження метафор як безумовного й необхідного інструменту пізнання. Традиційно метафору досліджують прихильники лінгвістичної теорії метафори Е.С. Азнаурова, В.Н. Телія, В.Г. Гак, та ін. [1; 8; 6], приділяють увагу стилістичному аспекту вивчення метафори І.Р. Гальперин [8], її семантиці, механізму метафоричного переносу Н.Д. Арутюнова, М. Блек та ін. [3; 4]. Погляд на метафору лише як поетичний виразний засіб є застарілим і неодноразово піддавався критиці, зокрема в межах когнітивної лінгвістики, Дж. Лакоффом, М. Джонсоном [9].

Центральним об’єктом лінгвістичних досліджень, спрямованих на багатоаспектний аналіз метафори виступає текст [5; 7] як елемент дискурсу, як продукт і результат діяльності індивідів, як одиниця, що несе естетичне, когнітивне, інформаційне та соціальне навантаження.

Актуальним вважаємо дослідження метафор у мистецтвознавчому дискурсі, які беруть участь у концептуальному відображенні реалій і тенденцій сучасного світу через мову мистецтва. Концепти, реалізовані авторами в творах мистецтва можуть інтерпретуватися в критичній літературі мистецтвознавчого характеру завдяки використанню метафор.

Метою статті є виявлення засобів реалізації концептів *мистецтво* і *кітч* у сучасному мистецтвознавчому дискурсі.

Мистецтвознавчий простір вміщує в своїй поняттєвій системі концепти, які різняться за понятійним, предметним, образним, асоціативним, символічним і ціннісно-оцінним складниками [2: 35] й поділяє концепти на пізнавальні (логічні) та художні, естетично обумовлені. Суб’єктивний характер художніх концептів наділяє їх здатністю множинності шляхів розвитку змісту. У свою чергу структура художніх концептів розгортається на основі механізмів асоціативності й підпорядкована змісту концепту, що має суб’єктивний характер. Таким чином, художні концепти являють собою згорнуті структуровані процеси в системі змісту концепту з множинністю шляхів його (змісту) розгортання в межах певної пізнавальної моделі.

Концепт *мистецтво* належить до художніх та лінгвокультурних концептів, оскільки належить до мовної та культурної сфер та внаслідок асоціативних зв’язків, що виникають в контексті мистецтва, бере участь в утворенні й розгортанні змісту інших художніх концептів.

У межах своєї структури та внаслідок різноманітних мовних реалізацій у мистецтвознавчих метафорах концепт *мистецтво* наділений розвиненим образним та ціннісним складниками, при виділенні яких беруться до уваги як індивідуальні, так і національні особливості утворення, реалізації, та сприйняття реалій сучасного життя, емоцій, відношень відображених у творах мистецтва.

У роз'ясненні сутності й характеристикі напрямків сучасного мистецтва серед існуючих мовних засобів метафорі відводиться роль першої скрипки, що прослідковується на основі аналізу енциклопедичних текстів мистецтвознавчої тематики, де мовна метафора є їх резидентом. Мовні метафори є лінгвістичною реалізацією концептуальних метафор мови мистецтва, іншими словами лінгвістичною експлікацією концептів мистецтва, що сприймаються на рівні когнітивних структур свідомості й експлікуються в мовних іменникових, прикметникових та дієслівних метафорах, у яких, в свою чергу, реалізуються ціннісний та оцінний компоненти концепту *мистецтво* й інших концептів мистецтва як основні прояви їх модальності. Іменникові, прикметникові, дієслівні метафори є невід'ємною частиною сучасних мистецтвознавчих текстів, в яких подаються визначення й опис основних характеристик сучасних напрямків мистецтва. Завдяки своїй інформативній компактності та концептуальній інформативності в метафорах на рівні когнітивних структур втілені основні риси концептів сучасного мистецтва й мистецтва взагалі.

Серед основних рис сучасного мистецтва виділяємо наступні:

1. Сучасне мистецтво є **протестом і запереченням вже існуючого**, в якому втілюється перехід від старих цінностей до нових і в результаті якого утворюються нові напрямки й течії мистецтва: *a loathing of everything old; anti-art; non-colours; opposition to art; pop as a reaction to the ideas of abstract expressionism; a counter to abstract expressionism; a reaction against abstract expressionism; a reaction against the conceptual art; ignore the particulars of appearance; reject the art market and high art; reject individualism in art; reject individualism in art; reject art.*

2. Сучасне мистецтво є **креативним**, у постійному творчому пошуку, **трансформує** об'єкти матеріального і духовного світу перетворюючи їх на твори мистецтва та їх елементи, в ньому творчо перетворюються реалії сучасного життя й відбувається їх перевтілення: *triumph of humanity over nature; to create the shallow space; sought to express; pop removes the materials from its context; postminimalism attempts to develop and go beyond; to transform the perception of a space.*

3. Сучасне мистецтво **еклектичне** й тяжіє до поєднання традиційно несумісних об'єктів матеріального й духовного характеру: *scales in colour; relationship between positive and negative elements; rectangles of colour; consistency of form and process; a bridge to postmodern art practices; post-impressionism fuses with pointillism; the surfaces intersect; the background and objects interpenetrate; new plastic art; flat, solid colour; paradoxical neologism.*

4. Мистецтво є **комунікативним** за своєю сутністю й передає мистецькі «повідомлення» адресанта адресату: *information on the canvas; to communicate meaning; aesthetic was articulated through...; advocated pure abstraction; art conveys a message; question art; articulate disagreement with generally supposed notion; anti-artworks voice a question; to transfer the information to the canvas; challenged a question.*

5. **Агресивний** й **екстремальний** характер сучасного мистецтва виражено в наступних метафорах: *wild beasts; expansion upon ideas; to fight the beautiful art; public was outraged by social realism; brushstrokes and action are in favour of; revolutionized painting and sculpture; strong colour; wild brushwork; strident colour; an extreme development; a revolutionary movement; rough and violently emotional.*

6. Митці завдяки своїм творам намагаються **вплинути на свідомість і почуття** реципієнтів, втягуючи їх у комунікативний процес мистецтва, змусити «домалювати» в свідомості окремі образи: *sense of depth; a sensation of bright colours; the abstraction of form and colour; a sense of social consciousness; radical and influential movement; spiritual harmony and order; increasingly abstract structures.*

7. Мистецтво – **жива** й подекуди **егоцентрична істота**: *orphism aimed to; to rely on forms and colour; take on a pure, formalist aesthetic; exaggerated ego encouraged by romanticism.*

8. Для багатьох напрямків сучасного мистецтва характерним є **повернення** до вже колись існуючих і забутих напрямків і тенденцій у мистецтві: *a reduction to the essentials of form and colour; principles were rooted in cubism; to borrow image, sound, objects, forms or styles from art history.*

9. Сучасне мистецтво має **динамічний і активний** характер: *action painting; moved toward an abstraction; plastic art should find its expression in...; busy feel; rhythmic colour forms; advancing and reducing hues; energetic action painting.*

10. Сучасне мистецтво **емоційне й експресивне**: *the expression and significance of colours in painting; a celebration of anti-art; sense of depth; a passionate loathing; the technological triumph of humanity over nature.*

11. **Банальне** й спрощене для розуміння, що полягає у **відсутності** суттєвого **змістового наповнення й прикрашання**: *banal colour; shallow ambiguous space; plastic art; new plastic idea; unvarnished pictures of life's struggles; absurdist contrast; banal or kitschy elements of culture.*

12. Сучасне мистецтво **задовольняє потреби споживачів** (реципієнтів) та **підлаштовує** під них об'єкти мистецтва: *readymades; to adopt, borrow, recycle or sample aspects of visual culture; visual commodities of popular culture; mass culture.*

13. Сучасне мистецтво **провокативне**: *a challenge to the currently existing definition of art; challenged a question; concepts and ideas involved in the work; to challenge notions of individual creativity; stripped down artwork.*

14. **Іронічне**: *irony in artwork; social and political protest edged with satire.*

Зважаючи на кількісний склад метафор у представленні змістового потенціалу концепту *мистецтво* в його сучасній інтерпретації в основних семантичних блоках можна зробити висновки, що найсуттєвішими ознаками мистецтва, втіленого в сучасних артефактах є **протест, креативність, еkleктика, комунікативність, агресивність й екстремальність**. Серед додаткових якостей мистецтва можна виділити **чуттєвість, динамічність, егоцентричність, емоційність, банальність, провокативність, масовість і комерційність, іронічність**. Сучасне мистецтво є протестом і запереченням з одного боку реалій сучасного життя, реакцією на суспільні, політичні, культурні події націй і світу, а з іншого – відкидання попередніх мистецьких напрямків, намагання створити нове, вразити, вплинути на свідомість реципієнтів. Орієнтованість мистецтва на масового споживача, реципієнта «наївного рівня» ерудиції [5] сприяє виникненню таких жанрово всепроникних мистецьких напрямків, як Pop-art, Anti-art й сприяє виробленню споживацького ставлення до мистецтва як у митців, так і реципієнтів мистецьких повідомлень. Мистецтво як знакова комунікативна система несе вагомий комунікативний заряд, передає мистецькі повідомлення в межах особливої мови – мови мистецтва, що підтверджують метафори: *information on the canvas; to communicate meaning; art conveys a message; question art; articulate disagreement with generally supposed notion; anti-artworks voice a question; to transfer the information to the canvas.*

Основний художній потенціал у текстах із визначеннями й характеристиками напрямків і течій мистецтва 20-21 століття безумовно сконцентровано в метафорах, які перевершують інші мовні засоби за кількістю, яскравістю створюваних образів, інформативною компактністю, здатністю виражати змістовий потенціал концептів мистецтва.

Важливим концептом мистецтва в контексті культурного життя сучасного суспільства є концепт *кітч*: *kitsch as an aesthetic, and perhaps aesthetic-ethical, concept, ...kitsch is best (or at least, better) understood in terms of the visual arts, and in terms of music.*

Змістовий потенціал концепту *мистецтво* перетинається зі змістовим потенціалом концепту *кітч*. В конструюванні й інтерпретації понятійного й інших складників концепту *кітч* важливе місце відводиться метафорі: *kitsch the opposite of art, is it "bad art", "anti-art", "sentimentalism or mawkishness"*.

Серед основних рис концепту *кітч*, представлених метафорично виділяємо наступні:

1. *Кітч* – є сутністю **протилежною мистецтву**, нижчою за мистецтво: *bad art; anti-art; a threat to culture; not participating in the development of art; kitsch as a sort of anti-aesthetic; the formal structure of the artwork.*

2. Концепт *кітч* асоціюється з **банальністю, відсутністю смаку, вульгарністю**: *an inferior, tasteless copy; superficial appearances of art; unsubstantial and gaudy works; pretentious and shallow works; aesthetically pretentious; poor taste; trite and crass art-items; junk, shallow; tasteless; vulgar; tacky; appealed to the crass tastes; the absolute denial of shit; corny; patently ludicrous; images in such a tawdry fashion.*

3. *Кітч* як **антиморальність, зло**: *morally dubious; the evil within the value-system of art.*

4. Артефакти в межах поняття *кітч* вирізняються **відсутністю креативності, копіюванням** творів мистецтва: *superficial imitation; an inferior, tasteless copy; worthless imitation of art; imitate the superficial appearances of art; uncreative; aping, however clumsily, the features of the cultural habits; sacrificed aesthetic life to a pantomime of aesthetic life; a type of false consciousness; adopting formulas that seek to imitate art; incorporate images from popular culture; quoting imagery.*

5. *Кітч* на відміну від мистецтва **антидинамічний** за характером вираження, **відсутність виклику**: *art given to a passive population; art that is non-challenging and formally incoherent; having its focus directed at the past; to label anything seen as being in poor taste.*

6. **Комерційність** асоційована з бажанням задовольнити потреби споживача: *cheap mass-produced objects; to pander to popular demand; commercial purposes of works; works that are calculated to have popular appeal; mass-produced art-items; mass consumption; marketable pictures and sketches; culture industry; art controlled and formulated by the needs of the market; people who keep art for themselves.*

7. **Популярність і масовість**: *to pander to popular demand; works that are calculated to have popular appeal; mass-produced art-items; mass consumption; popular; culture industry; art giving the audience leisure and something to watch or observe; excluding individualism; availability of artifacts; highly visible and audible.*

8. **Дешевість** (як в значенні собівартості так і в значенні художньо-естетичної цінності) виражено в наступних метафорах: *worthless imitation of art; cheap collectable objects; aesthetically impoverished object of shoddy production.*

9. **Низька якість** артефактів: *low quality; a slapping together work of art.*

10. Тяжіння до **прикрашання** й зображення **краси**: *beauty instead of truth; offering a sanitized view of the world.*

11. **Сентиментальність** артефактів: *sentimental; sentimentalism or mawkishness; gay sensibility; serious sentimentality; camp sentimentality.*

12. *Кітч* асоціюється із **іронічністю**: *enjoyable irony; kitsch is parody of catharsis and a parody of aesthetic experience; ironic appreciation.*

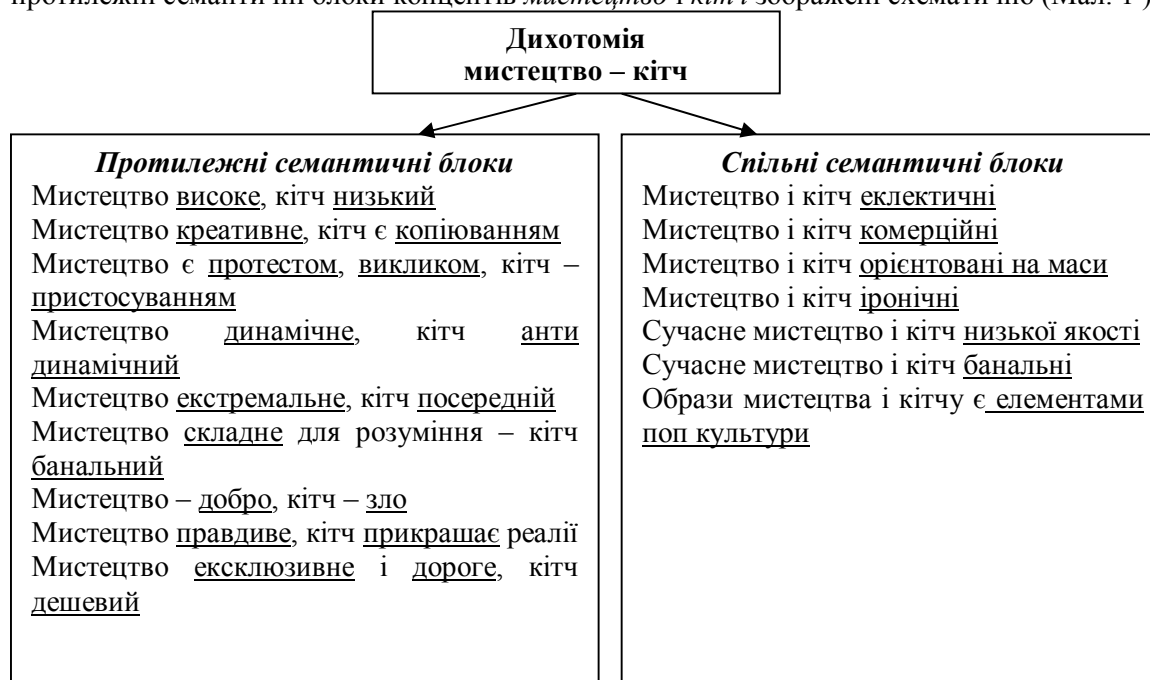
13. **Помпезність і яскравість** артефактів *кітч*: *glamorous; theatrical; drama; signaling class status.*

14. **Гіперболізованість** образів, форм, почуттів: *particularly dated or inappropriately serious; camp (exaggerated) sentimentality.*

15. **Еклектичність**, тяжіння до поєднання протилежних або несумісних понять і образів в артефактів: *serious sentimentality.*

На основі віднесення метафор до окремих семантичних блоків концептів *мистецтво* і *кітч* можна зробити висновок, що в семантичних інваріантах обох концептів є як відмінні, так і спільні риси. З одного боку, семантичний інваріант концепту *кітч* представлено блоками, що виражають значення протилежне до змістового наповнення концепту *мистецтво*: мистецтво високе, кітч низький; мистецтво креативне, кітч є копіюванням; мистецтво є протестом, викликом, кітч – пристосуванням; мистецтво динамічне, кітч анти динамічний; мистецтво екстремальне, кітч посередній; мистецтво складне для розуміння – кітч банальний; мистецтво – добро, кітч – зло; мистецтво правдиве, кітч прикрашає реалії; мистецтво ексклюзивне і дороге, кітч дешевий, а з іншого понятійний, ціннісний і оцінний складники концептів реалізованих у сучасних артефактах перетинаються в наступних семантичних блоках: мистецтво і кітч еклектичні; мистецтво і кітч комерційні; мистецтво і кітч орієнтовані на маси; мистецтво і кітч іронічні; мистецтво і кітч низької якості; мистецтво і кітч банальні; образи мистецтва і кітч є елементами поп культури.

В контексті сучасної культури концепти *мистецтво* й *кітч* взаємозалежать один від одного, їх зміст найкраще розкривається в опоземах, представлених метафорами, які реалізують змістовий компонент концептів: *Broch called kitsch "the evil within the value-system of art" – that is, if true art is "good", kitsch is "evil"*. Найяскравіше спільні риси сучасного мистецтва і кітчу реалізуються в контексті таких напрямків як Pop-art, Anti-art, Dadaism, Happening, Postmodernism: *Much of pop art attempted to incorporate images from popular culture and kitsch. With the emergence of postmodernism in the 1980s, the borders between kitsch and high art again became blurred. Contrarily for Adorno, art is supposed to be subjective, challenging, and oriented against the oppressiveness of the power structure of kitsch.* Спільні і протилежні семантичні блоки концептів *мистецтво* і *кітч* зображені схематично (Мал. 1):

Мал. 1. Спільні і протилежні семантичні блоки дихотомії **мистецтво - кітч**

Концепт *кітч* глибоко вкорінився в сучасному культурологічному дискурсі. Проникаючи в такі жанри мистецтва, як живопис, скульптура, архітектура, музика, кіно, театр, література, він сприяє поширенню еталонів масової і поп культури в мистецтві, замінюючи не лише ціннісні й оцінні складники в змістовому вираженні концепту *мистецтво*, а й його понятійний складник, в цілому змінює значення концепту *мистецтво* на рівні його лексичного, семантичного й когнітивного представлення, руйнуючи традиційне ставлення до мистецтва як у самих митців так і в реципієнтів творів мистецтва. На відміну від мистецтва в його традиційній інтерпретації сучасне мистецтво і кітч мають все більше спільних рис і з часом існує загроза об'єднання як змістового навантаження концептів так і сучасного мистецтва й кітчу в цілому.

Сучасні митці ставлять перед собою завдання, які скоріше перекликаються зі змістовим наповненням концепту *кітч* ніж зі змістовим наповненням концепту *мистецтво* в його традиційній інтерпретації вираженій в словникових дефініціях. Спрямованість на маси, комерційність творів мистецтва призводить до їх низької якості, намагання задовольнити потреби пересічних споживачів, вразити їх. Серед перспектив подальших досліджень є дослідження метафор у заголовках творів мистецтва.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Азнаурова Э.С. Прагматика художественного слова / Э. С. Азнаурова. – Ташкент: ФАН, 1988. – 119 с.
2. Аскольдов-Алексеев С.А. Концепт и слово / С. А. Аскольдов-Алексеев // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. -1997.-с. 28-35.
3. Арутюнова Н.Д. Теория метафоры / Нина Давидовна Арутюнова. – М.: Прогресс, 1990. – 236с.
4. Блэк М. Метафора / Макс Блэк // Теория метафоры. – М., 1990. – с. 153 – 172.
5. Воробьева О.П. Текстовые категории и фактор адресата / Воробьева Ольга Петровна. – К.: Вища школа, 1993. – 200 с.

6. Гак В.Г. К типологии лингвистических номинаций / Владимир Григорьевич Гак // Языковая номинация. Общие вопросы. – 1977. – С. 230 – 293.

7. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальперин. – М.: Наука, 1981. – 138, [1] с.

8. Телия В.Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция // Метафора в языке и тексте / Вероника Николаевна Телия. – М.: Наука, 1988. – С. 26 – 52.

9. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by* / George Lakoff, Mark Johnson. – Chicago; London: The University of Chicago, 1980. – 256 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Любов Нагнибіда – аспірант кафедри германської філології Київського міжнародного університету (м. Київ) та старший викладач кафедри практики іноземної мови і методики викладання Хмельницького національного університету.

Наукові інтереси: когнітивна лінгвістика, стилістика англійської мови.

КОММУНИКАТИВНЫЙ ПАРАДОКС БЛОГОВ

Ирина ПОЖИДАЕВА (Киев, Украина)

У даній статті досліджуються жанрові характеристики класичного щоденника та блогу, визначаються їхні параметри на основі ряду синтезованих показників

This article deals with genre characteristics of classical diary and blog. It also defines their parameters based on the number of synthesized indicators.

Постановка проблеми и актуальность исследования. Последние годы развития интернет-коммуникации отмечены всевозможными жанровыми новациями, одной из которых стало появление он-лайн дневников – блогов. Интернет-коммуникация осуществляется в многомерной виртуальной среде, и именно коммуникативно-прагматические особенности данной среды обуславливают модификацию традиционных жанров.

Анализ последних достижений и публикаций. Проблема соотнесенности жанров дневника и блога в современной лингвистике еще мало изучена. К наиболее известным работам в этом направлении можно отнести исследования Е.Н. Галичкиной, Е.И. Горошко, В.В. Дементьева, Л.Ф. Компанцевой, К.Ф. Седова, Ф.О. Смирнова, С.В. Титовой и др.

Цель нашей статьи: исследовать и сопоставить жанровые характеристики дневника и блога. **Задачи статьи:** проанализировать модификацию коммуникативных задач *дневника и блога*; выявить характеристики дневника и блога на основе анализа синтезированных параметров жанра.

Изложение основного материала. Понятие *речевой жанр* является базовым для нашего исследования. При сопоставлении жанров дневника и блога мы будем опираться на синтезированные параметры, предложенные разными учеными и объединенные нами в алгоритм исследования: коммуникативная цель жанра, концепция автора, концепция адресата, фактор коммуникативного будущего, ситуацию общения, оппозиция *информативная – фатическая* речь, дискурсивность.

Жанр дневника может быть определен как «литературно-бытовой жанр; в литературе – форма повествования от первого лица, которая ведется в виде повседневных, как правило, датированных записей. Дневник как литературный жанр отличает предельная искренность, откровенность высказывания, это всегда фиксация только что случившегося и перечувствованного [7: 98].

Блог является сетевым дневником и отличается от традиционного дневника тем, что он существует в Интернете, является публичным и доступным пользователям. Это определяет и отличия блогговых записей от дневниковых: блоги обычно предполагают сторонних читателей, которые могут вступить в публичную полемику с автором.

Классический дневник и блог выполняют ряд коммуникативных задач:

- психологическую – снятие эмоционального напряжения в результате письменной рационализации;

- исповедальную – реализует стремление поделиться с самым сокровенным;

- культурно-игровую – дневник часто излишество, прихоть, подражание «книжным барышням» (в случае написания классического дневника) и дань моде (в случае ведения блога). И дневник и блог можно вести, а можно и не вести, он необязателен, как любая игра;